

BRAZILIË, HET BELOOFDE LAND

Muito obrigado a Corina, Oswaldo, Alberto, Fernando, Frederico, Bruno, Ana-Kelly, Billy, Tania, Tome, Nete, José, Louis, Marie-Anne, Luc, Julie e todas as outras pessoas que tornaram escrever este livro possível.

ISBN: 978 90 8666 221 0
NUR: 600, 740

© 2011, CK
Uitgeverij Boekenplan, Maastricht
Internet:
www.boekenplan.nl
www.booxstore.nl
www.cimeira.be
www.cimeiradobrasil.com

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (Artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

VOORWOORD

Iedereen is in staat om zichzelf te overstijgen en iets grandioos te verwezenlijken.

Als men iets heel hard wil, wordt het realiteit.

Dit boek vertelt het relaas over de totstandkoming van de CIMEIRA groep, vanaf het ontstaan van de idee tot de realisatie van de droom.

Het is een verhaal van hoop voor al diegenen die een goed idee koesteren, een handleiding voor investeerders die in het buitenland – in dit geval Brazilië – een handelsactiviteit willen opstarten en een reisverslag over een schitterend avontuur in het beloofde land.

HET ONTSTAAN VAN EEN IDEE

Alles begint met een idee.

Veelal komt dat idee niet van onszelf maar van anderen die onbewust iets zeggen of doen, dat bij ons een licht doet branden. Eén woord, één geste volstaat veelal om het raderwerk in ons hoofd op volle toeren te laten draaien.

Veel mensen hebben goede ideeën maar bergen deze weer netjes op in een hoekje van hun geheugen, omdat zij niet weten hoe zij hun idee kunnen omzetten in realiteit of nog, omdat zij bang zijn dat het niet zal lukken.

In een niet zo ver verleden was ik daarin niet anders dan alle anderen. Ik had mijn idealen maar deed daar niet veel anders mee dan luidop scanderen dat ik andere mensen wilde helpen en hen bijstaan in het oplossen van hun problemen.

Kiezen voor het beroep van advocaat was alvast een stap in de goede richting. Het plaatste mij in een positie die mij toeliet om op te komen voor de belangen van anderen. Ik geloofde heilig in de gerechtigheid en was ervan overtuigd dat ik in mijn eentje het onrecht kon bestrijden. Twintig jaar praktijk hebben mij echter geleerd dat het recht niet altijd recht is, dat gelijk hebben niet altijd betekent dat men ook gelijk krijgt. Mijn idealen zijn er nog altijd, doch hebben een flinke deuk gekregen.

Gaandeweg de jaren ben ik steeds vaker overmand geworden door de indringende gedachte dat ik het over een andere boeg moest gooien en mijn opgebouwde kennis en ervaring diende in te zetten voor 'iets' waarmee ik als individu wel het verschil kan maken. Wat dit dan wel zou zijn, bleef echter een open vraag.

Ik wist enkel dat het zich zeker op het humanitaire vlak zou situeren en het zich niet zou beperken tot een loutere financiële bijdrage aan humanitaire organisaties zoals ik in het verleden een aantal keren had gedaan noch tot occasioneel vrijwilligerswerk, wanneer mijn tijdsbesteding dit toeliet. De dingen des levens hebben uiteindelijk het antwoord op mijn vraag verschaft.

Na de tsunami en de aardbeving in Azië – december 2004 – zijn er honderden miljoenen euros verzameld om de getroffen landen en hun inwoners bij te staan in de heropbouw van al hetgeen zij verloren hadden. De daaropvolgende jaren hebben wij hierover vrijwel niets meer gehoord. Geen verslaggeving over hoe al deze fondsen besteed werden, geen berichtgeving over de evolutie en de concrete maatregelen die er waren getroffen. Niets. Het was stilte alom.

Drie jaar na de ramp is een tv-ploeg naar de getroffen gebieden getrokken om na te gaan hoe de zaken ervoor stonden. Wat bleek? De grote humanitaire organisaties waren al lang vertrokken. Veel plaatsen lagen er nog steeds bij zoals meteen na de ramp, wat bij mij meteen de vraag ontlokte waar al die miljoenen aan besteed waren.

Op 12 januari 2010 was er dan de ramp in Haïti. Het waren schrikwekkende beelden die niemand onberoerd lieten. Heel het land lag in puin. Opnieuw werd heel de wereld opgeroepen om een financiële bijdrage te leveren en andermaal werden er ettelijke miljoenen euros verzameld voor de heropbouw van het land.

Eind januari 2011 is ook hier een tv-ploeg ter plaatse een kijkje gaan nemen. Ik was geschokt van de beelden die ik zag. De documentaire toonde beelden van meteen na de ramp en van 12 maanden nadien. Op vele plaatsen was het puin zelfs nog niet geruimd.

De reporters waren – met recht en reden – compleet ontdaan van wat zij zagen en hebben de nog aanwezige humanitaire organisaties op de man af gevraagd wat zij gedaan hadden met de grote kapitalen die zij ontvangen hadden. Hun antwoord was bijzonder ontluisterend: “90 procent van de beschikbare gelden zijn gebruikt om onze kosten te dekken, de resterende 10 procent is gebruikt voor de bouw van houten huizen.”

Deze uitspraak was een klap in mijn gezicht. Mijn eerdere vermoeden dat de grote kapitalen die gulle gevers wereldwijd ter beschikking stellen om volkeren uit de nood te helpen in de verkeerde zakken verdwijnen en er voor de mensen zelve maar heel weinig ten goede verandert, werd bevestigd.

Vanaf dat moment is alles in een stroomversnelling geraakt. Mijn brein draaide op volle toeren. Kan ik geen systeem uitdenken waar het volk wel baat bij heeft? Er moet toch een manier bestaan om te vermijden dat alle fondsen opgeslorpt worden door kosten? Misschien moet ik dan maar zelf een humanitaire organisatie oprichten die wel getuigt van complete transparantie en die de zaken op een zodanige manier organiseert dat de beoogde doelgroep wel rechtstreeks de voordelen geniet?

De idee was geboren...

DE IDEE WORDT CONCREET

3 maart 2011. Ik ben gastspreker op een tweedaags seminarie over handel tussen België en Brazilië. Er is veel interesse voor Brazilië. Het land is bijna tweemaal zo groot als Europa en op economisch gebied aan het 'boomen'. Nogal wat investeerders sparen kosten noch moeite om zich te informeren omtrent de oneindige mogelijkheden die dit land biedt.

Gedurende deze twee dagen praat ik honderduit met ondernemers die in Brazilië een handelsactiviteit willen opstarten. Zij klagen allen over de moeilijkheden die zij ondervinden om in Brazilië de juiste serviceproviders te vinden die hen kunnen bijstaan in de opstart van hun project, de slechte ervaringen die zij al hebben gehad, hun frustratie dat er in België geen enkele organisatie bestaat die effectieve bijstand verleent, over het feit dat bestaande organisaties enkel adviezen verstrekken en/of lijsten met adressen van Braziliaanse serviceproviders voorleggen maar zij daar niet veel mee zijn en over hun wens tot bijstand op het terrein.

Ik breng ook veel tijd door met Frederico, voorzitter van de zevenkoppige Braziliaanse delegatie, een kranige oude man die naast zijn carrière als advocaat en voorzitter van de arbitragekamer van één van de kamers van koophandel van São Paulo, al vele jaren onze contreien opzoekt om handel met Brazilië te promoten.

Hij vraagt mij wel twintig keer om naar Brazilië te komen. Aan de eindmeet was het zelfs geen vraag meer, maar leek het meer op een bevel: "U moet naar Brazilië komen, wij hebben mensen zoals u nodig."

Het was mij op dat moment nog een raadsel wat ik in Brazilië zou kunnen doen. Uit nieuwsgierigheid ben ik dus in gegaan op de uitnodiging van Frederico om daags na het seminarie opnieuw samen te zitten.

Wij hebben vijf uur lang gepraat. Tegen de tijd dat wij afscheid namen wist ik alles over Brazilië. Over de geschiedenis van het land en haar economisch groeipotentieel, de wijze waarop zij zaken doen, de politiek van Lula en Dilma, de armoede, het onderwijssysteem... Geen enkel onderwerp is onbesproken gebleven.

Tijdens onze bespreking had Frederico zich ondermeer laten ontvallen dat hij al veel seminaries in Europa heeft bijgewoond, iedereen altijd enthousiast is over Brazilië, er veel beloftes worden gemaakt en er zelfs samenwerkingsakkoorden afgesloten worden maar er vervolgens niets van komt en hij graag eindelijk eens wat actie zou willen zien op het terrein.

“Actie op het terrein.” Dit ene zinnetje liet me niet los.

Hoe meer ik erover nadacht, hoe duidelijker ik de zaken plots voor me zag. Als men op beide continenten op actie zit te wachten, kan ik daar wel voor zorgen. Zo moeilijk is dat niet. Het is gewoon een kwestie van organisatie. Ik heb vaak genoeg bedrijven begeleid in de opstart van een handelsactiviteit in andere landen.

Dat er veel geld te verdienen valt met de organisatie van effectieve bijstand aan investeerders staat als een paal boven water, maar dat aspect interesseert mij eigenlijk niet. Ik kan in België ook mijn boterham verdienen. Daarvoor alleen zou ik het niet doen.

Ik wil meer, veel meer.

Ik denk dat een Goddelijke hand mij de weg gewezen heeft, want terwijl ik zat te broeden op deze idee, kreeg ik plots een schitterende ingeving. Wat als ik deze activiteit nu eens zou koppelen aan een humanitair doel?

Investeerders zorgen voor economische groei, een stijging van de koopkracht en de werkgelegenheid evenals een verhoging van de algemene welstand. Investeerders hebben echter ook

nood aan geschoolde werkkrachten en daar zit nu net het probleem. Er zijn te weinig geschoolde werkkrachten. Dit heeft niets te maken met luiheid of een gebrek aan wil tot scholing in hoofde van de Braziliaanse bevolking, doch met een gebrek aan middelen.

Staatsscholen bieden gratis onderwijs aan maar de kwaliteit ervan is zodanig ondermaats dat jongeren niet voldoende geschoold worden om te slagen in het ingangsexamen van universiteiten en hogescholen.

Privéscholen bieden wel degelijk onderwijs, maar die zijn dan weer onbetaalbaar voor de gemiddelde Braziliaan. Het is een vicieuze cirkel.

De Braziliaanse overheden zitten met hun handen in het haar. Het probleem is zo groot en vergt zodanig veel investeringen dat zij de zaken maar op hun beloop laten. Zij vinden het al een enorme overwinning dat President Lula erin geslaagd is om zoveel ouders te overtuigen om hun kinderen naar school te sturen.

In een niet zo ver verleden hingen al deze kinderen gewoon rond op straat en werden zij reeds op zeer jonge leeftijd ingeschakeld in het arbeidscircuit. Op die manier brachten zij tenminste nog iets op.

Niemand heeft ooit gedacht dat Lula zou slagen in zijn opzet, zelfs Lula niet. In die optiek is er niet verder nagedacht over de noodzaak tot het bouwen van scholen, de organisatie van onderwijs en het aantrekken van goede leerkrachten, laat staan dat hiervoor de nodige budgetten zijn aangelegd.

De cirkel kan maar doorbroken worden door hulp van buitenaf. Investeerders hebben de middelen. Het volk heeft de wil om te leren.

Wat als ik die twee werelden nu eens zou verenigen?

Indien de prijs die investeerders voor effectieve bijstand bij de opstart van hun handelsactiviteit in Brazilië betalen geïnvesteerd wordt in de bouw van scholen en de organisatie van degelijk gratis onderwijs, wint iedereen.

Het land wordt er beter van, de kinderen worden er beter van en de investeerders uiteindelijk ook want op die manier zullen zij binnen afzienbare tijd wel kunnen beschikken over goed geschoolde werkkrachten.

DE IDEE WORDT EEN PROJECT

April 2011. Ik heb meerdere weken zitten nadenken over hoe ik de zaken moet aanpakken om mijn idee om te zetten in een vaste praktijk. Niet evident als je er alleen voor staat. Het lijkt wel onbegonnen werk.

Mijn oorspronkelijke Braziliaanse contacten zagen het economisch luik van mijn idee wel zitten, maar wilden al meteen het laken naar hun kant trekken. Mij helpen in het opzetten van een pool van serviceproviders die investeerders kunnen bijstaan, wilden zij niet doen. Zij zouden de investeerders hieromtrent wel zelf adviseren. En in het humanitaire luik waren zij al helemaal niet geïnteresseerd. Zij moesten er iets aan verdienen. Bij voorkeur grote fortuinen.

Het werd vrij snel duidelijk dat ik mij tot de verkeerde personen had gericht. Ik ergerde mij mateloos aan het feit dat ik keer op keer een week of langer moest wachten op een nietszeggend antwoord. Dat mijn contacten dan ook nog eens dwars gingen liggen in plaats van mee te werken, was er voor mij teveel aan. Ik heb hen gemeld dat ik hun visie niet deelde en ik mijn eigen weg zou gaan.

Zonder het te beseffen heb ik de juiste beslissing genomen om binnen mijn eigen relatienetwerk met zoveel mogelijk mensen te spreken over mijn project. Iedereen vond het een geweldig idee. Beter nog, steeds meer mensen waren bereid om mee op de kar te springen.

Iets meer dan een maand na het ontstaan van mijn idee was ik al omringd door een niet onbelangrijke groep van mensen die mijn idee voedden, nieuwe ideeën aanbrachten en meewerkten aan het uitdenken van de juiste formule, de aanpak en de verdere invulling van het project.

Het loutere feit van te weten dat je niet meer alleen staat en dat anderen ook geloven in wat je wilt doen, geeft onwaarschijnlijk veel energie.

Binnen de kortste keren had ik een strategisch plan opgesteld.

STAP 1: de redactie van een businessplan en financieel plan.

Een goed businessplan, met een gedetailleerde omschrijving van de missie, het doel en de werkwijze, is een zware hersenoefening. Hoe meer je opschrijft, hoe beter je de hiaten ziet. Tegen de tijd dat ik mijn businessplan ter lezing voorlegde aan derden, had ik al drie versies geschreven.

Ik heb er behoorlijk lang over gedaan om het hele systeem tot in de kleinste details uit te dokteren, maar eens het op punt stond, was alles zowel voor mij als voor de rest van de wereld duidelijk. Wij zouden zowel in België als in Brazilië werken onder de vlag van een vzw voor het humanitaire luik en een Ltda. voor het commerciële luik.

STAP 2: het vinden van een benaming.

Tijdens mijn opleiding marketing voor niet-specialisten had ik bij Vlerick Management School reeds geleerd dat een bedrijfsnaam uniek moet zijn, gemakkelijk te onthouden en vlot uitspreekbaar.

Een unieke bedrijfsnaam was voor mij echter niet genoeg. Ik wilde dat de benaming van onze toekomstige organisatie ook op symbolische wijze duidelijk zou maken wie wij zijn en waar wij voor staan.

Ik heb mij een woordenboek Braziliaans Portugees aangeschaft en gedurende meerdere avonden alle mogelijke variaties op het woord 'de top' opgezocht en meteen ook gecontroleerd of er al bedrijven met dergelijke benaming bestaan.

Na enig zoeken ben ik op het woord '*cimeira*' gevallen, wat staat voor 'het summum'. Ik wist meteen dat dit het zou worden. Na even te hebben gecheckt bij mijn testpanel, was de kogel door de kerk.

Het summum van Brazilië of '*Cimeira do Brasil*'. Het klinkt goed, zegt alles en bestaat nog niet.

STAP 3: het uitvinden van een logo.

Dit was al iets moeilijker, want ik wilde dat ons logo ook een zekere symboliek zou bevatten en dat voor iedereen meteen duidelijk zou zijn dat het in verband staat met Brazilië.

De kleuren waren snel gekozen. Geel en groen met blauwe achtergrond, zoals de Braziliaanse vlag.

Terwijl ik in mijn keuken aardappelen stond te schillen, zag ik het logo plots voor mijn geestesoog verschijnen. Een gele cirkel die symbolisch verwijst naar de zon, een fijne groene rand die deze zon afbakent en in het midden, in groen kaligrafisch schrift, onze benaming.

Ik heb de mede-oprichters van onze toekomstige organisatie gecontacteerd en hen gevraagd of zij mijn beschrijving konden visualiseren en of zij het goed vonden. Zij vonden het prima.

STAP 4: het registreren van de domeinnamen.

Bij DNS was de klus snel geklaard. De registratie van een .be domeinnaam neemt slechts enkele minuten in beslag. De .com, .com, .br, .org, en .net domeinnamen waren daarentegen minder evident.

Na een paar telefoontjes wist ik dat ik hiervoor terecht kon bij Network Solutions en heb ik de rest van de dag besteed aan het registreren van een twintigtal domeinnamen. Niet enkel deze die wij effectief zullen gebruiken, maar ook alle mogelijke varianten. Als iemand per vergissing onze domeinnaam verkeerd intypt, komt hij op die manier toch op onze toekomstige site terecht.

STAP 5: zoeken naar een webdesigner.

Een webdesigner vinden is niet moeilijk. Er is keuze zat.

Een designer vinden die begrijpt wat je wil, meedenkt, beschikbaar is en geen waanzinnige prijzen vraagt, is daarentegen een ander paar mouwen.

Ook hier is God mij genadig geweest. Hij heeft een schitterende webdesigner op mijn pad geplaatst die ook helemaal achter ons project staat en kosten noch moeite spaart om een mooie en praktische site op te bouwen.

Het bespreken van de inhoud en de vormgeving van de site heeft heel wat uurtjes in beslag genomen, maar eens de man wist hoe ik de zaken zag, was het basisontwerp binnen de week klaar en beschikten wij meteen ook al over operationele mailboxen waardoor wij niet alleen intern maar ook extern met de wereld konden communiceren.

STAP 6: Braziliaans-Portugees leren.

Als je de taal van een land beheerst, is alles veel gemakkelijker.

Tijdens mijn vele gesprekken met personen die al zaken hebben gedaan met Brazilië, werd mij gemeld dat de kennis van de Braziliaanse taal een absolute vereiste is daar zelfs in grootsteden zoals São Paulo slechts een minderheid Engels spreekt. Ik moest dus de taal aanleren of ik zou nergens geraken.

Ik heb elke taalschool gecontacteerd met het oog op het volgen van een intensieve taal cursus, maar bij de meesten kreeg ik nul op het request. Braziliaans-Portugees is namelijk geen courante taal. Bij Berlitz kon ik wel op korte termijn aan de slag, maar door het feit dat zij een externe onderwijzer moesten aanspreken, vroegen zij een prijs waarvan ik achterover sloeg. Dat had ik er echt niet voor over.

Ik moest een andere manier zien te vinden. België telt ongeveer 40.000 Braziliaanse imigranten. Daar zal toch zeker wel iemand tussen zitten die mij de taal kan aanleren?

Ook nu had ik weer geluk. Amper een week later zat ik al aan tafel bij de vriendin van een kennis van me. Zij had nog nooit les gegeven, maar was wel bereid om mij, geheel vrijblijvend, vertrouwd te maken met de taal door het oefenen van de typische Braziliaans-Portugese klanken zoals *ão* en *ões*, wat eigenlijk het moeilijkste is.

Een taal kan op vele manieren geleerd worden. Ik heb mij een boek aangeschaft met alle vervoegingen, de meeste courante werkwoorden en hun vervoegingen uit het hoofd geleerd. Daarnaast heb ik mij een taal cursus van Assimil aangeschaft met vier CD's waarop honderden zinnestelsels in het Braziliaans, met hun vertaling in het Nederlands, voorgezegd worden.

Ik heb deze CD's grijs gedraaid en tot vervelens toe die zinnestelsels nagezegd. Twee maand later had ik de taal onder de knie. Nog niet helemaal maar voldoende om mij verstaanbaar te maken.

STAP 7: de samenstelling van een pool van service providers.

Op dit punt werden Corina, Marie-Anne en ik meteen met onze neus op de feiten gedrukt. Het opzetten van de beoogde structuur vanuit onze luie zetel hier in België, had geen kans op slagen. Dom van mij dat ik dit niet eerder had beseft. De vele kandidaat-investeerders die al eens een poging hadden ondernomen, hadden mij dit immers reeds in geuren en kleuren verteld.

Wij moesten naar Brazilië en het ter plaatse allemaal regelen, maar zelfs dat bleek helemaal niet zo eenvoudig. Het is behoorlijk moeilijk om van op afstand lokale serviceproviders te vinden en zelfs zo iets simpels als afspraken geregeld te krijgen.

Via een Braziliaanse *search engine* had Marie-Anne een lijst van 124 service providers uit 25 beroepsgroepen samengesteld, die haar op het eerste gezicht als degelijk voorkwamen, gegeven dat gebaseerd was op het aanbod van diensten op de website van deze serviceproviders en hun algemene presentatie.

Corina en ik hebben deze 124 service providers allemaal aangeschreven in hun taal, met een kopij van ons businessplan en verzoek tot afspraak.

Eenderde heeft niet geantwoord of hun emailadres bestond niet meer. De overige tweederde heeft wel geantwoord, maar de reactie van sommige bedrijven was zodanig ondermaats, dat wij niet verder aangedrongen hebben.

Uiteindelijk hebben wij met 49 bedrijven een concrete afspraak gemaakt in hun bedrijfslokalen, zodat wij met onze eigen ogen konden zien en ondervinden met wie wij te maken hebben. Daarnaast hebben wij, via de lokale contacten van Corina, ook afspraken versierd bij een aantal beroepsfederaties en politici.

Na de noodzakelijke vliegtuigticketten te hebben geboekt en reservaties voor hotels en autohuur te hebben gemaakt, ben ik op 7 juni 2011 voor 30 dagen naar Brazilië vertrokken. Corina is mij een paar dagen later gevolgd.

Het is een ongelooflijk avontuur geworden dat ik op dagelijkse basis ter schrift heb gesteld op mijn blog. De teksten van mijn dagboek worden hierna in bewerkte en verkorte versie hernomen. De teksten van de blog en de hieraan toegevoegde foto's kunnen geraadpleegd worden op:

www.cimeiradobrasil.blogspot.com.

DAG 1: SÃO PAULO – MIJN EERSTE INDRUKKEN

Na maanden van voorbereiding ben ik dan eindelijk in São Paulo.

Ik ben al wakker sinds 4u20 lokale tijd. Het is hier vijf uur vroeger dan bij ons maar mijn biologische wekker staat nog op Belgische tijd, wat betekent dat ik volgens de alhier geldende normen met de kippen op stok ga en zelfs voor de kippen terug wakker ben.

Ik hoop dat mijn wekker zich binnen een paar dagen aan het tijdsverschil zal aanpassen. In afwachting hiervan tracht ik mijn nachtelijke uren in waakstand zo goed mogelijk te spenderen. Mijn mails heb ik al beantwoord. Ik kan maar gaan ontbijten vanaf zes uur. Ik heb dus nog wat tijd om aan mijn blog te werken en mijn impressies neer te schrijven.

Mijn eerste indruk van het land is heel positief. Bij het aanvliegen naar de luchthaven van Guarulhos was ik aangenaam verrast door het mooie landschap. Bergachtig, veel meanders en meren en heel erg groen. Fris groen, in alle mogelijke variaties. Heel erg mooi om vanuit de lucht naar te kijken. Ik begrijp meteen waarom de groene kleur zo pertinent aanwezig is in de Braziliaanse nationale vlag.

Ik had verwacht dat de skyline van São Paulo er zou uitzien als deze van New York, veel wolkenkrabbers, veel beton, maar dat is niet zo. Er zijn wel een aantal hoge gebouwen, veelal bij mekaar geconcentreerd, als een hoop ijspegels die uit de grond omhoog steken, maar de overgrote meerderheid van de constructies zijn gewoon huizen en gebouwen met maximaal twee à drie verdiepingen, netjes gebouwd in rijen en blokken. Het is geen chaos. Er zit structuur in.

De stad São Paulo ligt als een groot deken verspreid over het landschap, zo ver het oog reikt, in alle windrichtingen. Als ik niet ergens gelezen zou hebben dat de stad meer dan 11 miljoen inwoners telt, zou ik het, bij het aanschouwen van het stadsbeeld, nooit hebben kunnen bevroeden. Het aanzicht heeft iets provinciaals.

Voor mijn vertrek heb ik meermaals horen spreken over de legendarische files en de verkeersopstoppingen in São Paulo. Auto huren? Niet doen! Neem het openbaar vervoer, want je gaat uren vast zitten in de files! Vreemd. Ik heb gisteren tijdens het spitsuur in het verkeer gezeten en die fameuze files waren eerlijk gezegd niet erger dan bij ons.

Velen hebben mij ook gewaarschuwd voor de hoge criminaliteitsgraad in de grootsteden van Brazilië. Ook dit is vreemd. Ik heb mij nog geen seconde onveilig gevoeld. Ik heb niet de indruk dat São Paulo zoveel anders is dan andere grootsteden. Ik voel me hier goed. Misschien zal ik daar ooit anders over spreken, maar zo voelt het nu alleszins aan.

Wat mij betreft is weer maar eens bewezen dat je niet altijd moet geloven wat 'men' zegt. Veel zaken worden vaak onnodig opgeblazen.

Nochtans heb ik vaak genoeg de wereld afgeschuimd om te weten dat de dingen zelden zijn wat ze lijken en al helemaal niet wat anderen er over zeggen. Je moet het met je eigen ogen zien en meemaken.

São Paulo is een mooie en geciviliseerde stad, een beetje een *melting pot* van allerlei culturen. Het ene moment ben je nog op een super mooie en goed onderhouden *highway* waar het gras met de schaar geknipt is. Het andere moment heb je dan weer de indruk van ergens in een soek in Marokko te zitten, met open winkels waar de goederen tot aan het plafond opgestapeld staan.

De stad gonst van de activiteit. Auto's claxoneren dat het een lieve lust is, goederen worden op straat geladen en gelost, mensen lopen kriskras over de straat, maar nergens heb ik mijn handtas dicht tegen mij aan moeten trekken.

DAG 2: DE STAD SÃO PAULO

Het is winter in Brazilië. Toen ik deze morgen opstond was het koud en bewolkt, zoals op een herfstdag bij ons. Tegen de tijd dat ik in een taxi richting het centrum van São Paulo stapte, stonden de hemelsluizen volledig open. Dit was een dikke streep door mijn rekening, want ik was van plan om de stad, tussen twee afspraken, te voet te verkennen.

Door de felle regen zat het verkeer opeens wel potdicht. Logisch, niemand zag nog een hand voor zijn ogen. De rit van mijn hotel in Guarulhos tot aan de Avenida Paulista in het centrum van de stad, heeft meer dan twee uur in beslag genomen.

Twee uur voor 23 kilometer. Dat is een gemiddelde van 11,5 kilometer per uur. Met de fiets was ik er wellicht sneller geweest. Niemand rijdt hier echter met de fiets. Het was er overigens ook het weer niet voor.

Eens we er waren, was ik meteen 150 Reais armer (73 €). Taxichauffeurs rekenen hier namelijk niet per gereden kilometer maar per gereden minuut. Als ik dit op voorhand had geweten, zou ik een auto hebben gehuurd.

Op mijn verzoek is de taxichauffeur door de Avenida Paulista gereden tot aan Concolação, het beweerd kloppend hart van Latijns-Amerika. De teleurstelling was groot. Veel gebouwen staan leeg.

Ik heb me later op de dag door één van mijn contacten laten vertellen dat Paulista tijdens de jaren 80 inderdaad 'het' bedrijventrum van heel Latijns-Amerika was, maar de huurprijzen en de hieraan verbonden servicekosten gaandeweg zodanig gestegen zijn dat vrijwel niemand het nog kan of wil betalen.

Het huidige centrum van de economische bedrijvigheid ligt in Vila Olympia, 'toevallig' de plaats waar al mijn afspraken vandaag plaats vinden.

De taxichauffeur heeft me uiteindelijk afgezet aan een bank in de wijk Vila Olympia. Na het afrekenen van de dure rit had ik namelijk niet meer genoeg lokale munt over voor andere uitgaven.

Als vreemde eend in de bijt zou ik er vrij snel achterkomen dat als je de lokale gebruiken en gewoonten van een land niet kent, je veel tijd verliest.

Ik heb in de bank Aitú een half uur netjes in de file staan aanschuiven om dan uiteindelijk van de dame achter het loket te mogen horen dat, neen, ik geen geld kon afhalen met een creditcard en neen, zij ook geen cash wisselden, maar ik wel geld kon afhalen aan een automaat in het shopping center Olympia op een paar minuten van de bank.

Gezien het, bij het verlaten van de bank, nog altijd pijpenstelen regende heb ik mijn heil gezocht in de naastgelegen koffieshop in de hoop dat de bui na een koffietje alsnog zou overwaaien en ik te voet mijn tocht verder zou kunnen zetten.

Na drie - overigens heerlijke - koffies regende het echter nog altijd even hard als voordien. Gelukkig had ik, uit voorzorgsmaatregel voor eventuele pijnlijke voeten, een paar sportschoenen als reserve mee genomen. Ik heb mijn hoge hakken dus maar ingewisseld voor platte exemplaren en ben door de kletterende regen naar het shopping center gespart.

Tegen de tijd dat ik het shopping center had bereikt waren mijn kleren uiteraard nat tot de laatste vezel. De dienstdoende bewakers hebben mij eerder uit mededelijden dan wat anders, toch binnengelaten.

Voor alle zekerheid heb ik eerst de geldautomaat opgezocht. Daarna ben ik een winkel binnengestapt om een nieuw hemd te kopen zodat ik toch enigzins droog op mijn eerste afspraak zou verschijnen. Voor het gemak heb ik ook meteen maar een paraplu aangeschaft, kwestie van niet opnieuw hetzelfde te moeten doorstaan.

De daaropvolgende meetings hebben veel goed gemaakt. Bruno, een expert in de voedsel- en drankenindustrie, heeft mij ontzettend veel informatie verschaft over de vele opportuniteiten in de supermarktsector in het algemeen en de bier-, wijn-, fruit- en groentenindustrie in het bijzonder.

Wij zien elkaar weer wanneer ik in juli terug in São Paulo ben om onze samenwerking verder te bespreken.

Vervolgens heb ik Frederico opgezocht, de man die aan de basis ligt van mijn idee.

Hij verontschuldigde zich voor de weinig correcte houding van de contacten die hij mij had doorgespeeld, eraan toevoegend dat zo hij een paar jaar jonger zou zijn, hij meteen mee op de kar zou springen, maar hij, gelet op zijn respectabele leeftijd, niet meer de energie heeft om aan zo'n groots project mee te werken.

Ach, ik neem het de man niet kwalijk. Als ik 72 jaar oud ben zal ook ik wellicht nog enkel denken aan rustig vermaak. Het was fijn om tijdens een diner bij te praten en van gedachten te wisselen.

Rond 21u lokale tijd was ik terug in mijn hotel. Doodmoe, met nog maar één ding in gedachten: een warme douche nemen en mijn bed induiken.

De magneetkaart van mijn kamer werkte echter niet meer, dus ik moest terug naar de receptie waar net op dat moment een bus Chinezen was toegekomen.

Na braaf mijn beurt te hebben afgewacht voor de aanvraag van een nieuwe magneetkaart, in de Engelse taal, vroeg de receptioniste mij: "Spreekt u geen Braziliaans meer?" waarop ik nog net kon zeggen: "*Não, estou cansada*".

Als het aan mij had gelegen zou ik gewoon in het Vlaams gezegd hebben: "Madame, ik ben doodmoe en kan geen pap meer zeggen", maar dat zou zij dan weer niet begrepen hebben.

Morgen huur ik een auto en rijd ik naar São José dos Campos. Niet langs de autosnelweg Ayrton Senna, maar langs de oude baan, zoals mij aanbevolen is, dan zie ik nog iets van de omgeving.

DAG 3: SÃO JOSÉ DOS CAMPOS

Vandaag was ik, verdorie, terug wakker om 4u20. Exact hetzelfde uur als gisteren, maar ik heb wel minder geslapen dan daags voordien want ik had maar tegen middernacht mijn bed opgezocht. Daar moet ik iets op zien te vinden, want als dit zo doorgaat trek ik het niet tot het einde.

Om zes uur ben ik naar beneden getrokken. Niets zo goed als een uitgebreid ontbijt om wakker te worden. Daarna met de shuttlebus van het hotel terug richting luchthaven om een auto te huren.

Hoewel ik geen auto gereserveerd had, dacht ik dat het toch wel van een leien dakje zou lopen. Mijn mooie plannetje ging echter bijna niet door.

Bij Avis had men geen auto's meer te huur, bij Budget Rent-a-Car ook niet en bij twee andere Braziliaanse verhuurdiensten ook niet. Maar, Hertz, mijn redder in nood, die had er wel nog! Gelukkig.

Even het papierwerk geregeld en goed een half uur later was ik op weg naar São José dos Campos onder begeleiding van een gehuurde Garmin GPS, met jawel, Nederlandstalige spraakbegeleiding!

Ik heb er uiteindelijk niet veel aan gehad want Linda, mijn stembegeleidster, stuurde mij constant de verkeerde kant uit en bleef, zeer tot mijn ergernis, aanhoudend kwetteren tot ik haar met een druk op de knop de mond snoerde.

São José dos Campos ligt ongeveer 115 kilometer van het centrum van São Paulo. De maximum toegelaten snelheid op de snelwegen is 120 km/u maar toch rijdt iedereen maar ongeveer 100 km/u. Ik dus ook.

Of dit aan een zekere plichtsbewustheid van de Braziliaanse bestuurders ligt of aan het feit dat de meeste auto's – ook mijn huurauto – op Ethanol rijden en deze bolides gewoonweg niet

sneller kunnen, laat ik in het midden. Er was veel politiecontrole op de baan. Ik had geen zin om middels een dure boete de lokale schatkist te spijzen.

Tijdens de rit heb ik van de beschikbare tijd gebruik gemaakt om een aantal zaken op een rijtje te zetten.

Ik heb niet de indruk dat het Braziliaanse volk er werkelijk zo slecht aan toe is als beweerd wordt. Misschien is dit maar een illusie maar er zijn toch wel een aantal duidelijke indicatoren die erop wijzen dat een niet onbelangrijk deel van de bevolking een zekere welstand geniet.

De autosnelwegen worden druk bereden. Miljoenen auto's wringen zich dagelijks door het verkeer. De overgrote meerderheid is weliswaar slechts middenklasse auto's – de zogenaamde *economy class* – maar het zijn geen roestbakken die elke seconde uit mekaar kunnen vallen zoals ik in vele andere landen al gezien heb.

De meeste autosnelwegen zijn tolwegen en deze zijn zeker niet goedkoop. Een enkele rit van Guarulhos naar São José dos Campos kost net geen 8 € (16 RS). Voor mij is dit van geen tel omdat het maar een éénmalige rit is, maar wat met de miljoenen Brazilianen die deze rit elk werkdag moeten doen?

Als ik de densiteit van het verkeer bekijk, heb ik de indruk dat er toch heel wat Brazilianen zijn die niet zo slecht boeren gezien zij zich een auto en de kostprijs van de tolwegen kunnen permitteren.

De omvang van de grote winkelketens, hun hoeveelheid en hun aard, is voor mij ook weer een indicatie dat het toch niet zo slecht gaat met de economie.

De parkings van de vele supermarkten staan afgeladen vol. Bij andere winkelketens is dit niet anders. De koopkracht lijkt mij vrij sterk te zijn. Nochtans zijn consumptiegoederen niet goedkoop. Nogal wat producten kosten zelfs meer dan bij ons. Hoe betalen zij dit alles?

Ik zoek naar de legendarisch *favela*'s maar ik heb er tot nu toe nog maar eentje gezien, nota bene vlak naast de fabriek van Pfizer.

São Paulo en omstreken bestaat voor 90 procent uit woonwijken. Allemaal rijhuisjes. Geen grote luxe. Niet gebouwd met edele materialen. Geen architecturale hoogstandjes. Blote bakstenen muren die niet opgevoegd noch afgewerkt zijn, maar

het zijn wel huizen en geen krotten. Veel echte armoede heb ik nog niet gezien.

Vreemd. Dit moet ik toch eens verder uitzoeken, want wat ik hier zie stemt niet overeen met hetgeen ik hoor en lees.

Eens aangekomen ter hoogte van São José dos Campos, heb ik in een reflex de afslag 'aeroporto' genomen en dat heeft me geen windeieren gelegd want even later bevond ik mij in het hart van de ruimte- en luchtvaartindustrie, precies datgene waar ik zo nieuwsgierig naar was.

Zonder dat ik er erg in had stond ik plots voor de ingang van het INPE, het Nationaal Instituut voor Ruimtevaart Onderzoek.

Na mijn auto netjes te hebben geparkeerd op de hiertoe voorziene locatie voor bezoekers, ben ik naar de bewakingsdienst toegestapt met de vraag of ik het instituut mocht bezoeken.

De bewaker bekeek mij van kop tot teen en vroeg met strenge blik: "Heeft u een afspraak?"

Ik toverde mijn mooiste glimlach tevoorschijn en repliceerde:

"Nee, die heb ik niet, maar ik wil die wel maken."

De man aarzelde even en vroeg vervolgens: "Kent u hier iemand?"

Ik kon niet anders dan naar waarheid antwoorden.

"Nee, helaas niet."

Blijkbaar had de bewaker dit antwoord verwacht. Hij stak zijn duimen achter zijn broeksriem, duwde zijn buik vooruit en zei met enige glundering in zijn stem: "Sorry, maar dan kunt u geen afspraak maken."

Voor hem was de zaak geregeld. Voor mij niet. Ik laat mij niet zo snel afpoeieren. Ik ben het lokaal naast de bewakingsdienst binnengestapt en heb, in mijn beste *Portuguão*, aan de lieve dame van het onthaal uitgelegd dat ik uit België kwam en speciaal naar São dos Campos was afgezakt voor een marktstudie waarvan de resultaten zouden overgemaakt worden aan potentiële Belgische investeerders en ik toch heel graag hun instituut zou willen bezoeken.

De dame controleerde mijn paspoort, merkte dat ik inderdaad uit België kwam, nam haar telefoon, belde naar 'iemand' en kijk, plots kon het wel. Niet meteen natuurlijk. Ik heb een uurtje moeten wachten maar dat vond ik niet erg. Hun zetels waren heel comfortabel, ik kreeg zelfs een koffietje geserveerd en ondertussen kon ik mijn ogen de kost geven en met de andere aanwezigen wat van gedachten wisselen.

Tijdens dat uur wachten zijn er onnoemelijk veel wagens het domein binnen en buiten gereden. Elke auto werd gecontroleerd. Er is een streng protocol. Motor stilleggen, sleutels afgeven, één bewaker kijkt in de koffer en binnen in de auto terwijl de andere bewaker met een spiegel rond de auto loopt om de onderkant te bekijken. Ik denk niet dat er hier ook maar één velletje van een wc-rol buiten gaat zonder dat zij het weten.

Ik verschoot eigenlijk wel een beetje van die strenge veiligheidsmaatregelen want elke gecontroleerde bestuurder was houder van een badge wat betekent dat het ongetwijfeld werknemers van het instituut zijn die gekend zijn bij hun administratie. Vertrouwen zij hun eigen personeel niet?

Na een uur is een vriendelijke man mij komen ophalen en heb ik een privérondeleiding van het 'dorp' gekregen.

Het domein is ontzettend groot. Er staan veel gebouwen. Zij hebben zelfs een apart gebouw waar een restaurant en een cafetaria louter voor de bezoekers gevestigd is.

Helaas heb ik niet alles mogen zien.

Bepaalde afdelingen – waar ruimtevaartonderzoek plaats vindt en nieuwe luchtvaarttechnologieën getest worden – mocht ik niet zien, wegens geheim. En foto's trekken was al helemaal uit den boze.

Na het bezoek heeft mijn gastheer mij netjes aan de uitgang afgezet. Met de smoes dat ik 'iets' vergeten was, ben ik een paar minuten later toch terug even het domein opgelopen om foto's te trekken. Ik vermoed dat de bewakers het niet gezien hebben, want zij hebben niets gezegd. Later op de avond heb ik ontdekt dat zij zelfs vergeten waren om mijn badge terug te vragen. Leuke herinnering voor mij.

Nu dat ik mijn stoute schoenen toch aan had, waren er geen limieten meer en wilde ik wel eens weten of ik mijzelf ook zou kunnen binnen praten bij Embraer, de grootste vliegtuigbouwer van Zuid-Amerika.

Ja, ook dat kon. De bewaker meldde mij dat ik mij diende aan te melden aan poort 32 en wuifde terloops met zijn hand in de rijrichting die ik diende te volgen.

Het grondgebied van Embraer is echter onwaarschijnlijk groot. Er zijn veel ingangen. Ik ben aan verschillende ingangen gestopt maar de respectievelijke bewakers wisten zelf ook niet

waar de 'puerta 32' was. Na een uur zoeken heb ik het opgegeven en mij beperkt tot het verkennen van de omgeving.

De toeleveranciers van Embraer bevinden zich allen in de onmiddellijke omgeving. Sommige gebouwen zijn duidelijk splinternieuw. Andere zijn dan weer leeg en verlaten met kapotte ruiten die getuigen van een vergane glorie.

Er is plaats zat voor nieuwe implementaties. Sommige eigenaars hebben een wankel bord op hun perceel geplaatst met de aanduiding 'vende se' en een telefoonnummer.

Op andere percelen staan dan weer grote panelen van de lokale administratieve dienst met het alleszeggende bericht 'Vooraleer u bouwt of verbouwt, controleer dan eerst of het wel toegelaten is, zoniet riskeert u uw bouwwerk terug te moeten afbreken' met opgave van het telefoonnummer waar inlichtingen kunnen ingewonnen worden. Blijkbaar wordt er hier nogal wat in het wild gebouwd...

Een paar uur later had ik het allemaal wel gezien. De omliggende dorpen, de open vlaktes, het ruraal centrum, en ben ik via een andere route teruggereeden richting São Paulo.

Langs de Dutra autobaan bevinden zich veel bedrijven die mij hebben doen beseffen dat zowat elke merknaam hier reeds aanwezig is.

Wie dacht dat Brazilië een ontwikkelingsland is, vergeet het maar. Alles, maar dan ook werkelijk alles, heeft hier een vaste stek, of toch bijna. McDonalds, C&A, Decathlon, Carrefour, Volvo, Volkswagen, Johnson&Johnson... *You name it.*

Tijdens het voorbijrijden had ik het gevoel van ergens in de buurt van Barcelona, Madrid of Alicante te zitten. Dezelfde grote industriële zones en grote winkelcentra, alleen een beetje exotischer dan bij ons.

De opkomende honger heeft mij doen beslissen om even binnen te stappen in de Carrefour in São José dos Campos. Deze supermarkt is onwaarschijnlijk groot. Niet te vergelijken met wat wij kennen. Het is dan nog niet eens de grootste, doch slechts één van de 200 Carrefour supermarkten die men hier de 'gewone' noemt.

Rond São Paulo heeft Carrefour 6 'hypermercados' met 100 kassa's op een rij. Tenzij ik mij binnen met een fiets of een brommerke mag verplaatsen, krijgen ze mij daar toch echt niet naar toe.

Bruno vertelde me gisteren dat Carrefour in Brazilië jaarlijks een omzet van 15 miljard Reais (7 miljard Euro) genereert. Als ik de vele volgeladen winkelkarren bekijk, geloof ik het graag.

Er zijn nog twee andere grote spelers op de markt, waaronder de supermarktketen Lopes – die voor 50 procent in handen is van het Franse *Casino* – die elk ook 15 miljard respectievelijk 10 miljard Reais omzet draaien.

Deze drie vertegenwoordigen 25 procent van het totale marktaandeel.

De overige zijn in essentie kleinere winkelketens die vandaag nog in Braziliaanse handen zijn. Hun gezamenlijk marktaandeel bedraagt jaarlijks 120 miljard Reais of 57 miljard Euro. Het lijkt mij de moeite om daar verder bij te blijven stil staan.

Met mijn zakje Doritos chips en fles Cola Zero op de schoot, heb ik terug de route aangevat richting mijn hotel in Guarulhos. Bij het instellen van mijn gehuurde GPS merkte ik echter tot mijn grote schrik op dat ik niet beschikte over het adres van het hotel. Op de magneetkaart van mijn kamer stond enkel de naam van het hotel vermeld.

Tegen wil en dank heb ik toch een poging ondernomen met de idee dat ik het hotel wel zou vinden. Niet dus. Ik heb echt overal uitgehangen. Na twee uur ronddolen in allerlei gure wijken heb ik het opgegeven. Ik heb de huurauto afgezet aan de luchthaven op de plaats waar ik hem had afgehaald en mij vervolgens door de transferbus terug naar het hotel laten rijden.

DAG 4: SÃO PAULO – RECIFE

Deze morgen was ik opnieuw wakker om vijf uur. Niet de fout van mijn biologische wekker, maar wel van een aantal zatte Brazilianen die hun luidruchtig feestje eerst in de gang en daarna in hun kamer hebben verder gezet zonder enig besef dat zij met al hun kabaal de hele verdieping wakker hadden gemaakt.

Tegen de tijd dat ik met een gezonde hoeveelheid adrenaline in mijn aders de deur van mijn kamer open gooide en richting mijn 'buren' stapte om hen eens flink mijn gedacht te zeggen, was een andere hotelgast mij al voor geweest.

Achteraf heb ik beseft dat het wel een komisch zicht moet geweest zijn. Al die mensen die, net als ikzelf, waren opgestaan en in hun pyama, met slaperige blik en warrige haren op de gang stonden om respect voor hun nachtrust af te dwingen.

Nu zit ik op de luchthaven van Guarulhos (Terminal 1 *domestic flights*) te wachten op mijn vlucht naar Recife.

Zo georganiseerd het allemaal is in Terminal 2 (*international flights*), zo chaotisch is het langs deze kant.

Bijna alle binnenlandse vluchten hebben vertraging. Honderden mensen wachten op hun vlucht. Er zijn niet genoeg stoelen. Vele passagiers liggen dus gewoon op de grond met hun hoofd op hun bagage te slapen.

Normaal is mijn inscheping voorzien om 12u50 maar ik geloof nooit dat mijn vlucht 'toevallig' wel op tijd zal zijn. Ik heb er mij mentaal al bij neergelegd dat het nog lang wachten zal worden. Ik ben al blij dat ik inmiddels een stoel heb kunnen versieren. Voor de rest zien we wel.

Twee uur later is er nog altijd geen beweging te merken en ga ik toch maar eens vragen hoe het zit. Neen, neen, ik moet mij niet

ongerust maken, mijn vlucht komt eraan en ja, ja, ik zit goed aan Gate 3.

Nog geen minuut later galmt echter door de vertrekhal: "Vlucht 3532 naar Recife, inschepen aan Gate 1B."

Nog een geluk dat ik de taal versta en de afroeping gehoord heb! Meldingen voor binnenlandse vluchten worden namelijk enkel in het Braziliaans-Portugees gedaan. Versta je de taal niet, jammer maar helaas.

Ik pak gauw mijn spullen en loop naar Gate 1B. Niet evident met al die mensen die overal op de grond liggen. Het heeft een paar keer niet veel gescheeld of ik had per ongeluk op iemand getrapt.

Aangekomen aan Gate 1B stel ik vast dat er helemaal geen vlucht naar Recife is, maar wel een vlucht naar Manaus.

Ik werp een blik op het scherm van Gate 1A en merk dat daar wel een vlucht naar Recife aangekondigd staat, nota bene met de vermelding '*final chamada*' (laatste oproep).

Vreemd. Ik had maar één oproep gehoord.

Ik beslis van niet in de rij aan te schuiven maar mij naar voren te wringen. Ter hoogte van de inscheping zegt de aangestelde echter doodleuk tegen mij: "Nee, mevrouw, de inscheping naar Recife is niet hier maar aan Gate 1C, haast u maar want de laatste bus staat op het punt om te vertrekken."

Komaan zeg! Wat is me dat hier allemaal! Ik ren als een gek naar Gate 1C. Op het scherm van die Gate stond dan weer geen enkele aanduiding. Bij navraag bleek ik toch op de juiste plek te zijn. Halleluja!

Als ik niet zo alert was geweest en mij taalkundig niet uit de slag had kunnen trekken, dan zou ik potverdikke mijn vlucht hebben gemist, terwijl ik al meer dan 4 uur op de luchthaven was. Zij wachten namelijk niet. Wie er niet is, heeft pech.

Mijn TAM vlucht heeft 2u45 geduurd. Niets op aan te merken. Wij hebben een hotdog als maaltijd gekregen. Hij was wel niet 'hot' maar de 'dog' was best lekker. En met de drankjes was de maatschappij ook niet sober.

Ik had een zetel aan het raam, zodat ik tijdens de vlucht naar buiten kon kijken. Wij vlogen vrij laag. Ik schat op ongeveer 15.000 voet. Bijna geen wolken. Het uitzicht was adembenemend.

Tot Belo Horizonte (ongeveer 900 kilometer van São Paulo), is er hier en daar, veelal verstopt tussen de bergen, een klein dorp dat enkel bereikbaar is via sterk kronkelende rurale wegen. Tussen die kleine 'clusters' is er niets. Enkel bossen en velden. Als je daar met de auto naar toe rijdt, kan je maar best een grote extra tank benzine in je kofferbak plaatsen of je geraakt er niet.

Zeer tot mijn verbazing is Belo Horizonte een vrij grote stad. Ook weer gebouwd in dezelfde stijl als São Paulo. In de kern veel hoge gebouwen en daarbuiten, over een wijdverspreide vlakke, woonwijken. Heel veel woonwijken.

Net buiten Belo Horizonte, zie ik een lange zwarte breuklijn waar de aardkost naar boven geduwd is. Ik vermoed dat er een paar miljoen jaar geleden een aanzienlijke aardverschuiving heeft plaats gevonden.

Eens voorbij Belo Horizonte is er geen teken van leven meer te bespeuren. Het land is bedekt met een laag zwarte versteende lava. Het lijkt wel alsof iemand een zwarte pot verf over het landschap heeft leeg gegoten.

In de verte zie ik Salvador verschijnen. Een middelgrote stad waar ik zeker nog eens naar toe ga.

Een half uur later vertelt de stem van de boordcommandant ons dat wij kortelings zullen landen in Recife en zit ik helemaal met mijn neus tegen het uitkijkraam geplakt. Ook nu weer wordt ik bevangen door de schitterende natuur en de mooie groene kleuren.

Na de landing ben ik vlug naar Avis gestapt om mijn voorafbetaalde huurauto op te halen.

Ik werd bediend door een vriendelijke aangestelde die echter wel zo goed bij de pinken was om mij een nieuwe factuur aan te bieden aan een bedrag dat 500 Reais (240 €) hoger lag dan de prijs die op mijn kwitantie stond. Ik had er aanvankelijk zelfs geen erg in dat hij mij opnieuw wilde laten betalen voor iets waar ik op voorhand al voor betaald had. Na veel palaver werd de zaak uiteindelijk, met excuses van zijn kant, toch geregeld.

Terwijl ik stond te wachten op mijn huurauto, belde Corina mij. Zij was iets eerder toegekomen. Eerder dan af te spreken aan mijn hotel is zij met haar vader naar de luchthaven gekomen om mij de Braziliaanse GSM die ik enkele weken voordien besteld had, te overhandigen, waarna ik de route heb aangevat richting hotel Dorisol.

Het Dorisol is een mooi hotel dat tegen de zee aan gebouwd is. Ik heb een kamer op de twaalfde verdieping met zicht op zee. Het raam beslaat de volledig gevelbreedte van de grond tot aan het plafond. Het lijkt wel of mijn kamer op de zee drijft.

Hier kan ik het wel een tijdje volhouden.